

2023-07-10 Nr. NV-1709

		DĖL LIETUVOS MIGRACIJOS POLITIKOS GAIRIŲ ĮGYVENDINIMO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas	☐ Taip	Vidaus reikalų ministerija	☐ TAP	Svarstyti
	☒ Ne		☐ LRV pasitarimas	☒ TAP
	Priėmimo terminas		☐ LRV posėdis	☐ LRV pasitarimas
	.		☒ Nesvarstyta	☐ LRV posėdis (A dalis)
			.	☐ LRV posėdis (B dalis)
				☐ Grąžinti tobulinti

Tikslas. Pateikti Vyriausybei migracijos politikos gairių įgyvendinimo 2022 metų ataskaitą.

Teisinis pagrindas. Pagal Lietuvos migracijos politikos gairių, patvirtintų Vyriausybės 2014 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 79 (2020 m. vasario 26 d. nutarimo Nr. 166 redakcija), 16 punktą, **Vidaus reikalų ministerija kaupia, apibendrina migracijos procesų stebėsenos kriterijų duomenis ir kitą iš atsakingų institucijų ir įstaigų gautą informaciją, analizuoja vykstančių migracijos procesų pokyčius, problemas, galimas neigiamas pasekmes ir iki gegužės 1 d. kasmet pateikia migracijos politikos įgyvendinimo ataskaitą ir išvadas Vyriausybei.**

Duomenys. Vadovaudamasis Lietuvos migracijos politikos gairių 14 punktu, **migracijos procesams stebėti ir vertinti vidaus reikalų ministras patvirtina migracijos procesų stebėsenos kriterijų sąrašą¹** pagal atskiras migracijos politikos kryptių sritis – emigracijos ir grįžtamosios migracijos, imigracijos, prieglobsčio (tarptautinės apsaugos), užsieniečių integracijos, kovos su neteisėta migracija ir tarptautinio bendradarbiavimo, pagal minėtų gairių 15 punktą – **atsakingos institucijos ir įstaigos renka ir kasmet iki balandžio 1 dienos Vidaus reikalų ministerijai pateikia apibendrintą informaciją ir duomenis pagal vidaus reikalų ministro patvirtintus migracijos procesų stebėsenos kriterijus, jų pokyčius ir tendencijas, taip pat informaciją apie migracijos politikos kryptių įgyvendinimą, pažangą ir problemas, išvadas ir pasiūlymus dėl geresnio jų įgyvendinimo. Informaciją ir duomenis Vidaus reikalų ministerijai gali teikti ir prie migracijos politikos įgyvendinimo prisidedančios tarptautinės ir nevyriausybines organizacijos bendradarbiaujančios su atsakingomis institucijomis ir įstaigomis.**

Esmė. Ataskaitoje **pateikiami apibendrinti 2022 m. migracijos procesų stebėsenos duomenys, jos prieduose – detalūs duomenys ir informacija apie institucijų 2022 m. vykdytas priemones pagal Migracijos politikos gairėse nustatytas migracijos politikos kryptis.**

2022 m. **nuolatinių gyventojų skaičius Lietuvoje padidėjo 1,9 proc., arba 54 tūkst. gyventojų** (2023 m. pradžioje gyveno 2 860 000 asmenų, 2021 m. – 2 806 000). Dėl natūralios gyventojų kaitos gyventojų skaičius sumažėjo 18 300, o dėl tarptautinės migracijos padidėjo 72 372.

Daugėja Lietuvoje gyvenančių užsieniečių, 2018 m. gyveno 87 267, 2022 m. – 100 187, o 2023 m. pradžioje– 189 411 (89,1 proc. daugiau nei 2022 m.). Užsieniečiai 2023 m. pradžioje sudarė 6,62 proc. bendros gyventojų skaičiaus dalies (2022 m. – 3,57 proc.).

Iš visų Lietuvoje gyvenančių užsieniečių **7 091 – Europos Sąjungos valstybės narės pilietis** (Latvijos Respublikos – 1 333, Vokietijos – 1 031, Lenkijos Respublikos – 824). Tarp kitų Europos valstybių piliečių, gyvenančių Lietuvoje, **vyrauja Ukrainos – 94 891 (2021 m. – 31 757), Baltarusijos Respublikos – 48 804 (2021 m. – 31 026), Rusijos Federacijos – 15 706 (2021 m. – 13 303) piliečiai.**

2022 m. iš Lietuvos **emigravusių nuolatinių gyventojų skaičius sumažėjo 8,7 proc., lyginant su 2021 m.** (2022 m. – 23 021, 2021 m. – 25 205).

¹ Vidaus reikalų ministro 2020 m. rugpjūčio 17 d. įsakymas Nr. 1V-797 „Dėl Migracijos procesų stebėsenos kriterijų sąrašo patvirtinimo“. Nustatyta, kad duomenis Vidaus reikalų ministerijai teikia Lietuvos statistikos departamentas (nuo 2023 m. sausio 1 d. Valstybės duomenų agentūra), Migracijos departamentas, Valstybės sienos apsaugos tarnyba, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Informatikos ir ryšių departamentas, Užimtumo tarnyba, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Valstybinė darbo inspekcija, Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras.

Grižusių į Lietuvos Respubliką piliečių skaičius sumažėjo net 39,6 proc. (2022 m. grįžo gyventi 14 325, 2021 m. – 23 712). Šiame kontekste paminėtina, kad buvo **patvirtintos Lietuvos diasporos politikos strateginės gairės „Globali Lietuva“ 2022–2030 m.**, o 2022 m. rugpjūčio 11 d. – jų įgyvendinimo veiksmų planas. **Informacijos apie grįžimą ir reintegraciją į Lietuvos visuomenę poreikis yra didelis** – jeigu per 2021 m. Migracijos informacijos centras suteikė 11 929 konsultacijas, tai 2022 m. jau 14 449. Informaciją interneto svetainėje www.renkuosilietuva.lt rado 984 345 asmenys. Nuo 2023 m. sausio 1 d. centras „Renkuosi Lietuvą“ perėjo Užsienio reikalų ministerijos žinion.

Lietuvos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių, gyvenančių humanitarinės krizės ištiktose šalyse, atsidūrusių ekstremaliose situacijose ir karinio konflikto apimtose teritorijose, **perkėlimo į Lietuvą ir paramos jų integracijai veikos** – 2022 m. tęstas asmenų perkėlimo į Lietuvos Respubliką iš Venesuelos Bolivarų Respublikos ir pradėtas perkėlimo iš Ukrainos procesas.

2022 m. vasario 24 d. prasidėjęs karas Ukrainoje lėmė ryškų **į Lietuvą imigravusių užsieniečių skaičiaus augimą, 2022 m. į Lietuvą imigravo 81 041 užsienietis** (2021 m. – 21 146 užsieniečiai, o 2020 m. – 22 292 užsieniečiai).

2022 m. užsieniečiams buvo išduotas 117 091 leidimas laikinai gyventi (2021 m. buvo išduotas 51 821 leidimas laikinai gyventi, o 2020 m. – 40 552). **Daugiausia leidimų laikinai gyventi išduota darbo pagrindu** (2022 m. – 49 049, 2021 m. – 39 094). Darbo imigracija daugiausiai susitelkusi keliuose ūkio šakose – dauguma darbuotojų iš trečiųjų šalių įdarbinami paslaugų, pramonės ir statybos sektoriuose.

Dar 2020 m. prasidėję **verslo perkėlimo iš Baltarusijos Respublikos procesai** lėmė didelį išduotų leidimų laikinai gyventi užsieniečiams, ketinantiems dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, skaičiaus augimą, šiuo pagrindu **2022 m. buvo išduoti 4 145 leidimai laikinai gyventi (mėlynosios kortelės)** (190,5 proc. daugiau, lyginant su 2021 m. (1 427)).

Į darbo rinką taip pat įsiliejo didžioji dalis Lietuvoje laikinąją apsaugą gavusių darbingo amžiaus Ukrainos piliečių – **2022 m. išduota 64 217 leidimų laikinai gyventi laikinosios apsaugos pagrindu Ukrainos piliečiams**.

Prieglobsčio (tarptautinės apsaugos) prašytojų srautas sumažėjo (2022 m. prieglobsčio prašymus pateikė 1 051 asmuo, 2021 m. – 4 259).

Dėl Baltarusijos režimo vykdomų represijų, **2022 m. padaugėjo Baltarusijos piliečių prašymų suteikti prieglobstį** (2022 m. gauta 416 prašymų suteikti prieglobstį, 2021 m. – 260).

2022 m. **užregistruota daugiau nei 72 tūkst. nuo Rusijos sukulto karo bėgančių asmenų**. Reaguojant į iš Ukrainos į Lietuvą atvykstančius srautus, buvo įsteigti 7 registracijos centrai.

2022 m. pabaigoje Lietuvoje buvo registruota beveik 1,5 tūkst. be tėvų priežiūros iš Ukrainos atvykusių **nepilnamečių**, dalis atvyko be artimųjų ar pažįstamų palydos, taip pat dalis buvo perkelta iš Ukrainos globos namų.

2022 m. ir toliau buvo **įgyvendinamos solidarumo priemonės**, perkelti iš kitų šalių asmenis, kuriems reikia prieglobsčio – į Lietuvą iš Maltos perkelti 2 užsieniečiai; iš Kosovo Respublikos perkelta 20 afganistaniečių, dirbusių su Lietuvos kariuomene (visiems suteiktas pabėgėlio statusas Lietuvos Respublikoje).

Užsieniečiai Lietuvoje susiduria su integracijos sunkumais, siekdami integruotis į darbo rinką, švietimo ir sveikatos apsaugos sistemas, visuomenę, šalies kultūrą. Tarp dažniausiai minimų poreikių yra išskiriami kalbos kursai, medicininė pagalba, teisinės konsultacijos, ypač konsultacijos migracijos statuso, įsidarbinimo, būsto, mokesčių.

2022 m. Užimtumo tarnyboje **registruota 26,2 tūkst. darbo ieškančių trečiųjų šalių piliečių**. Pagrindinės visų užsieniečių nedarbo priežastys: nepakankamas kalbos mokėjimas, nepaklausios specialybės, užsienyje įgytų diplomų ir kvalifikacijų nepripažinimas Lietuvoje, informacijos ir paslaugų ieškant darbo prieinamumas, darbdavių nusistatymas ir stereotipai.

Lietuvoje **įsidarbino daugiau kaip 21 tūkst. nuo karo veiksmų pasitraukusių ukrainiečių**.

2022 m. vasario 24 d. dėl Rusijos veiksmų įvedus nepaprastąją padėtį Lietuvoje, buvo sustiprinta valstybės sienos apsauga (nepaprastoji padėtis iki 2022 m. rugsėjo 15 d. galiojo visoje Lietuvos teritorijoje, nuo 2022

m. rugsėjo 16 d. iki 2023 m. kovo 16 d. – pasienio ruože prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusija ir su Rusijos Kaliningrado sritimi bei ne pasienio ruožo pasienio kontrolės punktuose), **taikytos nepaprastosios priemonės** – užsieniečių **vizų režimo sugriežtinimas** (sustabdytas Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų išduoti vizas priėmimas ir sprendimų dėl šių prašymų priėmimas Lietuvos Respublikos vizų tarnybose užsienyje, išskyrus atvejus, kai dėl vizų išdavimo tarpininkauja Užsienio reikalų ministerija), **valstybės sienos apsaugos sustiprinimas** (neįleisti asmenys, ketinantys kirsti ar kirtę ES išorės sieną tam nenustatytose vietose, į Lietuvos Respublikos teritoriją, išskyrus nuo karinės agresijos ir (ar) persekiojimo besitraukiančius užsieniečius; iki 2022 m. pabaigos į Lietuvą neįleista 11 211 užsieniečių).

2022 m. nustatyti 467 tyčiniai fizinio barjero gadinimo atvejai. Skatintas užsieniečių, kurie iki 2021 m. gruodžio 1 d. neteisėtai kirto Lietuvos Respublikos valstybės sieną, savanoriškas grįžimas į kilmės šalį. Iki 2022 m. rugsėjo 22 d. savanoriškai išvykusiems užsieniečiams mokėta didesnė vienkartinė pinigine parama (1000 Eur suaugusiems, vaikams iki 14 m. amžiaus – 500 Eur). Gavus finansavimą iš Europos Komisijos, dalis savanoriško grįžimo išlaidų finansuota iš EMAS projekto lėšų. **2022 m. pasinaudoję parama savanoriškai grįžo į kilmės valstybę 679 asmenys.** 2022 m. **priverstinai buvo išsiųsta 11 asmenų**, atlikta 10 palydų. Užsieniečiams nebetaikant judėjimo laisvės ribojimų, **suintensyvėjo antrinė migracija.**

Atsižvelgiant į Baltijos šalių ir Lenkijos regioninį sprendimą, nuo 2022 m. rugsėjo 19 d. **ribojamas Rusijos Federacijos piliečių vykimas per ES išorės sieną** – į Lietuvos teritoriją įleidžiami tik Vyriausybės nustatytus kriterijus atitinkantys Rusijos Federacijos piliečiai. Įsigaliojus tokiame teisiniame reglamentavimui, neįleistų Rusijos Federacijos piliečių skaičius 2022 m. rugsėjo mėnesį išaugo kelis kartus (rugsėjo mėnesį neįleisti 139, rugsėjo mėnesį – 500 Rusijos piliečių).

Vidaus reikalų ministerija Europos Komisijai bei valstybėms narėms pateikė siūlymus **dėl ES lygmens teisinio reguliavimo keitimo** sienų apsaugos ir prieglobsčio srityse.

Baltarusijos režimo organizuota hibridinė ataka ir jos sąlygotas neteisėtos migracijos srautas 2022 m. atslūgo, tačiau **instrumentalizuota migracija išlieka padidinto dėmesio centre.**

Atsižvelgiant į migracijos procesų stebėsenos rezultatus pateikiamos rekomendacijos emigracijos ir grįžtamosios migracijos, imigracijos, prieglobsčio, užsieniečių integracijos, kovos su neteisėta migracija ir tarptautinio bendradarbiavimo srityse.

Pateiktas Vyriausybės pasitarimo protokolo projektas, kuriuo siūloma:

- institucijoms atsižvelgti į ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, Vidaus reikalų ministerijai koordinuoti jų įgyvendinimą;
- išlaikyti prioritetinį dėmesį priemonėms, prisidedančioms prie pagalbos nuo karo Ukrainoje bėgantiems ir nuo Baltarusijos režimo nukentėjusiems užsieniečiams teikimo;
- vykdyti priemones, siekiant užtikrinti Lietuvos saugumą nuo galimų hibridinių Rusijos ir Baltarusijos atakų ir galimų šių šalių provokacijų pasienyje;
- tarptautiniu lygiu išlaikyti dėmesį migracijos instrumentalizavimo aktualumui.

Dalykinio vertinimo išvada. Rekomenduojame **bendradarbiaujant su Valstybės duomenų agentūra kaip įmanoma labiau automatizuoti migracijos procesų stebėsenos procesą jį realizuojant Valstybės duomenų valdysenos informacinėje sistemoje.** Naudojantis *valstybės duomenų ežero* galimybėmis, būtų galima sutrumpinti ataskaitos rengimo laiką, automatizavus procesus praeitų metų ataskaitą būtų galima parengti anksčiau, taip pat būtų sudaryta galimybė plačiau panaudoti surinktus migracijos procesų stebėsenos duomenis. Atitinkamai **siūlome įvertinti poreikį keisti migracijos procesų stebėsenai nustatytą tvarką, prireikus teikti pasiūlymus dėl migracijos procesų stebėseną reglamentuojančių Vyriausybės patvirtintų Lietuvos migracijos politikos gairių nuostatų keitimo.**

PAŽYMĄ PARENGĖ

Asta Klapatauskienė

Viešojo valdymo grupės vyresnioji patarėja